

La Tradició Apostòlica, Barcelona, Testimonis Litúrgics 1, 1977

1. Pròleg

La (part) del discurs referent als carismes, l'hem exposada com calia: tots (aquests carismes) que Déu, des del començament, donà als homes, acostant novament a Ell aquesta imatge que se n'havia allunyat.

Ara, moguts per la caritat envers tots els sants, hem arribat al punt essencial de la tradició que convé a les esglésies per tal que els qui són ben instruïts guardin la tradició que ha subsistit fins el moment present, seguint l'exposició que en fem, i que, prenent-ne consciència, siguin consolidats –a causa de la caiguda o de l'error que recentment s'ha produït per ignorància i a (causa) dels ignorants–, conferint l'Esperit Sant, als qui tenen una fe recta, la gràcia perfecta, per tal que ells sàpiguen com han d'ensenyar i guardar totes les coses, els qui són al cap de l'Església.

2. Els bisbes

Que s'ordeni com a bisbe aquell qui ha estat escollit per tot el poble, (que sigui) irrepreensible. Quan s'haurà pronunciat el seu nom i haurà estat acceptat, el poble es reunirà amb el presbiteri i els bisbes que fossin presents, en dia de diumenge. Amb el consentiment de tots, que aquests li imposin les mans, i que el presbiteri no faci res.

Que tots guardin silenci, pregant en el seu cor perquè davalli l'Esperit. Després d'això, que un dels bisbes presents, a petició de tots, imposant la mà a aquell qui és fet bisbe, pregui tot dient:

3. (Pregària de consagració del bisbe)

"Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist, Pare de les misericòrdies i Déu de tot consol, que habiteu a dalt (del cel) i mireu allò que és humil, que coneixeu totes les coses abans que existeixin, Vós que heu donat les normes de la vostra església per la paraula de la vostra gràcia, que heu predestinat des del començament la raça dels justos (descendents) d'Abraham, que heu instituit els caps i els preveres, i que no heu deixat pas el vostre santuari sense servei; Vós a qui ha complagut, des de la fundació del món, d'ésser glorificat en aquells qui heu escollit, vesseu encara ara el poder que ve de Vós, el de l'Esperit sobirà, que heu donat al vostre Fill estimat Jesucrist i que ha assignat als vostres sants apòstols que han fundat l'Església en tot lloc com a santuari vostre, per a la glòria i lloança incessant del vostre nom.

Pare coneixedor dels cors, concediu al vostre servent, que heu escollit per a l'episcopat, que pasturi el vostre sant ramat i exerceixi davant vostre el suprem sacerdoci sense reprensió, servint-vos nit i dia; que torni sempre favorable el vostre rostre i que ofereixi els dons de la vostra santa Església, que posseeixi, gràcies a l'Esperit del suprem sacerdoci, el poder de perdonar els pecats seguint el vostre manament, que distribueixi les càrregues seguint el vostre precepte i que deslligui de tot vincle en força del poder que Vós heu donat als apòstols; que us complagui per la seva dolçor i el seu cor pur, oferint-vos un perfum agradable, pel vostre Fill Jesucrist, per al qual a Vós la glòria, el poder, l'honor, amb l'Esperit Sant en la santa Església, ara i pels segles dels segles, Amén."

4. (L'oblació)

Quan ell ha estat fet bisbe, que tots li ofereixin el bes de la pau, saludant-lo perquè ha esdevingut digne.

Que els diaques li presentin l'oblació i que ell, imposant les mans damunt d'ella amb tot el presbiteri, digui donant gràcies:

"El Senyor sigui amb vosaltres".

I diguin tots:

"I amb el vostre esperit.

–Eleveu els cors.

Els tenim elevats vers el Senyor.

–Donem gràcies al Senyor.

És digne i just".

I ell, aleshores, continuï així:

"Us donem gràcies, oh Déu, pel vostre Fill estimat Jesucrist, que Vós ens heu enviat en aquests darrers temps (com a) salvador, redemptor i missatger de la vostra voluntat. Ell que és la vostra Paraula inseparable, per la qual Vós heu creat totes les coses i que en la vostra benevolència, heu

enviat des del cel al si d'una verge i que, havent estat concebut, s'ha encarnat i s'ha manifestat com a Fill vostre, nascut de l'Esperit Sant i de la Verge.

És ell qui, complint la vostra voluntat i adquirint-vos un poble sant, ha estès les mans mentre sofria per alliberar del sofriment aquells qui tenen confiança en Vós.

Mentre es lliurà al sofriment voluntari per destruir la mort i trencar les cadenes del dimoni, trepitjar l'infern i il·luminar els justos, fixar el terme (a l'infern) i manifestar la resurrecció, prenent pa us donà gràcies i digué: Preneu, mengeu, aquest és el meu cos trencat per vosaltres.

Semblantment el calze, dient: Aquesta és la meua sang vessada per vosaltres. Quan feu això, feu-ho en memòria de mi.

Nosaltres, doncs, recordant la seva mort i la seva resurrecció, us oferim; aquest pa i aquest calze, tot donant-vos gràcies perquè ens heu considerat dignes d'estar davant vostre i de servir-vos com a sacerdots.

I us demanem que envieu el vostre Sant Esperit sobre l'oblació de l'Església, a fi que us lloem i us glorifiquem pel vostre Fill Jesucrist, pel qual a Vós la glòria i l'honor en la santa Església, ara i pels segles dels segles. Amén."

5. (L'ofrena de l'oli)

Si algú ofereix oli, que ell (el bisbe) doni gràcies de la mateixa manera que per a l'oblació del pa i del vi –que s'expressi, no amb les mateixes paraules, però amb el mateix sentit–, tot dient:

"De la mateixa manera que santificant aquest oli doneu, oh Déu, la santedat als qui en són unguits i que el reben (aquest oli), amb el qual heu ungit reis, sacerdots i profetes, que doni també fortalesa als qui en tastin i salut als qui en facin ús".

6. (L'ofrena de formatge i d'olives)

Igualment si s'ofereix formatge i olives, que ell (el bisbe) digui:

"Santifiqueu aquesta llet quallada, coagulant-nos en la vostra caritat. Feu que no s'allunyi ja més de la vostra dolçor aquest fruit de l'olivera que és símbol de la vostra abundància, que Vós heu fet regalimar de l'arbre per (donar) la vida als qui esperen en Vós."

En tota benedicció, que es digui:

"Glòria a Vós, Pare i Fill amb el Sant Esperit en la santa Església, ara i sempre i per tots els segles dels segles. Amén."

7. Els preveres

Quan s'ordeni un prevere, que el bisbe li imposi la mà damunt el cap, que el toquin igualment els preveres, i que s'expressi tal i com s'ha dit abans per al bisbe, pregant i dient:

"Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist, mireu aquest vostre servent i concediu-li l'Esperit de gràcia i de consell presbiteral, per tal que ajudi i governi el vostre poble amb puresa de cor, de la mateixa manera que Vós miràreu el vostre poble escollit i manàreu a Moisès d'escollir preveres, que Vós omplíreu de l'Esperit que heu donat al vostre servent.

I ara, Senyor, concediu encara l'Esperit de la vostra gràcia, conservant-lo indefectible en nosaltres, i feu-nos dignes, una vegada plens (d'aquest Esperit), de servir-vos amb senzillesa de cor, lloant-vos pel vostre Fill Jesucrist, pel qual a Vós la glòria i el poder, (Pare i Fill) amb l'Esperit Sant en la santa Església, ara i pels segles dels segles. Amén."

8. Els diaques

Quan s'institueix un diaca, que se l'escolleixi tal i com s'ha dit abans, imposant el bisbe sol les mans. (Tot) com ho hem prescrit. A l'ordenació del diaca que només el bisbe imposi les mans, perquè ell, (el diaca) no és ordenat al sacerdoci, sinó al servei del bisbe per fer el que aquest li mani.

En efecte, ell no forma part del consell clerical, sinó que administra i assenyala al bisbe el que cal; no rep l'esperit comú del presbiterat del qual participen els preveres, sinó el que li és confiat sota la potestat del bisbe. Per això, només el bisbe ordeni el diaca; però sobre el prevere, que també els preveres imposin les mans per raó de l'Esperit comú i del càrrec semblant. El prevere, doncs, no té més que el poder de rebre'l, però no té el poder de donar-lo. Per això, no institueixi els clergues. Malgrat tot, per a l'ordenació del prevere, ell fa el gest, mentre que el bisbe ordena.

Sobre el diaca, que digui així:

"Déu, que tot ho heu creat i ho heu disposat tot pel Verb, Pare de nostre Senyor Jesucrist, a qui Vós heu enviat per servir seguint la vostra voluntat i per manifestar-nos el vostre disseny, doneu l'Esperit de gràcia i de zel a aquest servent que Vós heu escollit per tal de servir la vostra Església i

presentar en el vostre santuari allò que se us ofereix per mitjà de qui ha estat establert gran sacerdot, a glòria del vostre nom, per tal que, servint sense repressió i amb puresa de vida, aconseguixi un grau superior i que ell us lloï i us glorifiqui pel vostre servent, Jesucrist Senyor nostre, pel qual a Vós la glòria, el poder, la lloança, amb el Sant Esperit, ara i sempre i pels segles dels segles. Amén.”

9. Els confessors

Si un confessor ha estat empresonat pel nom del Senyor, no se li imposarà la mà per al diaconat o per al presbiterat, perquè ell posseeix l'honor del presbiterat per la seva confessió. Però si se l'institueix bisbe, se li imposarà la mà.

Però si hi ha un confessor que no ha estat portat davant de l'autoritat, ni castigat en arrest, ni tancat en presó, ni condemnat a cap altra pena, sinó que solament ha estat blasmat pel nom de nostre Senyor i punit amb un càstig domèstic, si ha confessat (la seva fe), que se li imposi la mà per tot orde del qual sigui digne.

Que el bisbe doni gràcies com ho hem dit més amunt. No és del tot necessari que pronuncii les mateixes paraules que hem dit, com si s'esforcés de (dir-les) memòria, donant gràcies a Déu, sinó que cadascú pregui segons les seves capacitats. Si algú pot pregar llargament i (dir) una pregària solemne, està bé. Però si algú, tot pregant, diu una pregària mesurada, que no se l'obstrueixi, mentre pregui segons la recta ortodòxia.

10. Les vídues

Quan s'institueixi una vídua, no se l'ordena, sinó que és designada pel nom. Si el seu home morí fa temps, que se l'institueixi; però si el seu home és mort de no fa gaire, que no se li faci confiança. Si ella ja envelleix, que se la posi a prova durant un temps. A vegades les passions envelleixen amb qui els ha fet lloc dintre seu. S'instituirà la vídua només per la paraula i que s'ajunti amb les altres. Però no se li imposarà la mà, perquè ella no ofereix oblació i no té servei litúrgic. L'ordenació només es fa pels clergues en ordre al servei litúrgic. La vídua és instituida per la pregària, que és de tots.

11. El lector

El lector queda instituit quan el bisbe li dóna el llibre; no s'imposen les mans damunt d'ell.

12. La verge

No s'imposarà la mà a una verge; la seva mateixa decisió i'ha feta verge.

13. El sots-diaconat

No s'imposarà la mà al sots-diaconat, però se'l nomenarà perquè segueixi el diaconat.

14. Els dons de guarició

Si algú diu: jo he rebut el do de guarició en una revelació, no se li imposarà pas la mà. Els mateixos fets mostraran si ell ha dit la veritat.

15. Els nous que vénen a la fe

Els qui es presenten per primera vegada a escoltar la paraula seran conduïts primer davant dels doctors abans que no arribi tot el poble, i se'ls demanarà la raó de per què vénen a la fe. Els qui els han conduïts donaran testimoni d'ells de si estan capacitats per a escoltar la paraula. Se'ls interrogarà sobre el seu estat de vida: si té una dona, si és esclau. Si algú és esclau d'un fidel i si el seu senyor li ho permet, escoltarà la paraula. Si el seu senyor no dóna testimoni que ell és bo, se'l rebutjarà.

Si el seu senyor és pagà, se li ensenyarà a plaure al seu senyor, perquè no hi hagi calúmnia.

Si un home té una dona o si una dona té un home, se'ls ensenyarà a accontentar-se, el marit de la seva muller i la muller del seu marit. Si algú no viu amb cap dona, se li ensenyarà a no fornicar, sinó a prendre muller segons la llei o restar tal com està.

Si algú és posseït pel dimoni, no escoltarà la paraula de la doctrina fins que no hagi estat purificat.

16. Els oficis i les professions

Es mirarà també de saber quins són els oficis i les professions d'aquells qui són portats per a ésser instruits.

Si algú és amo d'una casa de prostitució, o bé ho deixarà o bé se'l rebutjarà.

Si algú és escultor o pintor, se'ls ensenyarà de no fabricar ídols; o (en) desisteixen o seran rebutjats.

Si algú és actor o fa representacions en un teatre, que ho deixi o serà rebutjat.

El qui ensenya nens seria millor que plegués; si no té cap altre ofici se li permetrà (d'ensenyar).

De la mateixa manera l'auriga que competeix o pren part als jocs, ho deixarà o serà rebutjat. El gladiador o el qui ensenya els gladiadors a lluitar, o el caçador que pren part a la caça, o el funcionari lligat amb jocs de gladiadors, o bé ho deixen o seran rebutjats.

Qui és sacerdot dels ídols o els deixen o seran rebutjats.

El soldat subaltern no matarà cap home. Si se li mana, no executarà l'ordre, ni farà cap jurament. Si no ho vol fer així, serà rebutjat. El qui té poder d'espasa o el magistrat d'una ciutat, que porta la porpra, ho deixarà o serà rebutjat. El catecumen o el fidel que vulguin fer-se soldats seran rebutjats, perquè han menyspreat Déu.

La prostituta o l'invertit o l'efeminat i qualsevol qui faci coses que no es poden ni dir, seran rebutjats perquè són impurs.

No s'admetrà tampoc el mag a examen. L'encantador, l'astròleg, l'endevinador, l'interpret de somnis, el xerraire, el "falsificador" que retalla la vorada de les peces (de les monedes), o el fabricant d'ídols; ho deixaran o seran rebutjats.

La concubina d'algú, si és la seva esclava, i ha nodrit els seus fills i viu lligada a ell sol, escoltarà (la paraula); altrament, serà rebutjada. L'home que té una concubina la deixarà i prendrà muller seguint la llei; si s'hi nega, serà rebutjat.

Si hem passat per alt alguna altra cosa, les mateixes professions us ensenyaran, perquè tots nosaltres tenim l'Esperit de Déu.

17. La durada de la instrucció després (de l'examen dels) oficis i de les professions

Els catecúmens escoltaran la Paraula durant tres anys. Però si algú es mostra zelós i s'aplica bé a la tasca, no es jutjarà el temps, sinó que es jutjarà només el comportament.

18. La pregària dels qui escolten la paraula

Quan el doctor ha acabat de fer la catequesi, els catecúmens pregaran a part, separats dels fidels. Les dones pregaran en un lloc a part a l'església, tant les dones fidels com les dones catecúmenes. Quan hauran acabat de pregar no es donaran la pau, perquè el seu bes encara no és sant. Els fidels se saludaran recíprocament, els homes amb els homes i les dones amb les dones: però els homes no saludaran les dones. Totes les dones es cobriran el cap amb un mantell, però no solament amb roba de lli, perquè no és cap vel.

19. La imposició de la mà damunt els catecúmens

Quan el doctor, després de la pregària ha imposat la mà damunt els catecúmens, pregarà i els acomiadarà. Tant si ell és clergue com si és laic, ho farà així.

Si un catecumen és empresonat pel nom del Senyor, que no s'inquieti pel seu testimoni. Perquè si se li fa violència i és mort, quan encara els seus pecats no han estat perdonats, serà justificat, perquè ha rebut el Baptisme en la seva sang.

20. Els qui han de rebre el baptisme

Quan s'escolleixen els qui han de rebre el Baptisme, se'ls examinarà la seva vida: ¿Han viscut honestament mentre han estat catecúmens? ¿Han visitat els malalts? ¿Han fet bones obres? Si els qui els presenten donen testimoni sobre cadascú: «Ho ha fet així», escoltaran l'evangeli. Des del moment en què han estat separats, se'ls imposarà la mà cada dia, mentre se'ls exorcitza. Quan s'apropa el dia en el qual han d'ésser batejats, el bisbe exorcitzarà cada un d'ells per tal de saber si és pur. Si algú no és bo o no és pur se'l separarà, perquè no ha escoltat la Paraula amb fe, ja que és impossible que l'Estranger s'amagui sempre.

S'advertirà als qui han d'ésser batejats que es banyin i es rentin el dijous. Si una dona té la regla, se la separarà i que rebi el Baptisme un altre dia. Els qui han de rebre el Baptisme dejunaran el divendres; i el dissabte el bisbe reunirà en un mateix lloc els qui han de rebre el Baptisme. A tots se'ls manarà de pregar i, imposant la seva mà (el bisbe) damunt d'ells, increparà tot esperit estranger perquè fugin d'ells i perquè ja no hi retornin mai més. Quan haurà acabat d'exorcitzar, bufarà sobre el seu rostre i després d'haver-los signat el front, les orelles i el nas, els aixecarà. Passaran tota la nit vetllant i se'ls llegirà i catequitzarà. Els qui han de rebre el Baptisme no portaran amb ells cap cosa, sinó només el que cadascú aporta per l'Eucaristia. Cal, doncs, que el qui ha esdevingut digne ofereixi l'oblació a la mateixa hora.

21. La tradició (paràdosi) del sant baptisme

En el moment en què el gall canta es pregarà en primer lloc sobre l'aigua. Que a la font l'aigua sigui corrent o que caigui de dalt. Però si hi ha una necessitat permanent o urgent, s'usarà l'aigua que es trobi. Es desvestiran i es batejaran en primer lloc els infants. Tots els qui puguin parlar per si mateixos, parlaran. Però els qui no ho poden fer per si mateixos, els seus pares o algú de la seva família parlaran per ells. Després es batejaran els homes i darrerament les dones, després que hauran deslligat els seus cabells i després d'haver deixat les joies d'or que porten damunt d'elles. Que ningú no porti amb ell cap objecte estranger (per baixar) a l'aigua.

En el moment establert per batejar, el bisbe donarà gràcies sobre l'oli que posarà en un vas: se li diu oli d'acció de gràcies. Prendrà també un altre oli que exorcitzarà: se li diu oli d'exorcisme. Un diaca pren l'oli d'exorcisme i es col·loca a l'esquerra del prevere, i l'altre diaca pren l'oli d'acció de gràcies i es col·loca a la dreta del prevere. El prevere, prenent cada un dels qui reben el Baptisme, els manarà de renunciar, tot dient: "Jo renuncio a tu, Satanàs, a tot servei (culte) a tu i a totes les teves obres". Després que cada un ha renunciat, l'ungirà (el prevere) amb l'oli d'exorcisme, tot dient: "Que tot esperit impur s'allunyi de tu". I d'aquesta manera el confiarà despul·lat al bisbe o al prevere que està vora l'aigua per batejat. Un diaca baixarà amb ell d'aquesta manera. Quan el qui és batejat haurà baixat dintre l'aigua, el qui bateja, imposant-li la mà, dirà: "Creus en Déu Pare omnipotent?" I el que es bateja també dirà: "Jo crec". I seguidament (el qui bateja), amb la mà damunt el cap d'ell, el batejarà una vegada. I després dirà: "¿Creus en Jesús, Fill de Déu, que ha nascut per l'Esperit Sant de la Verge Maria, ha estat crucificat sota Ponç Pilat, ha mort, ha ressuscitat el tercer dia vivent d'entre els morts, ha pujat als cels i seua a la dreta del Pare i tornarà a jutjar els vius i els morts?". I quan haurà dit: "Jo crec", serà batejat una segona vegada. I tornarà a dir: "Creus en l'Esperit Sant i en la santa Església?". I dirà una vegada més: "Jo crec". I així serà batejat una tercera vegada.

Després, quan haurà pujat, serà ungit pel prevere amb l'oli d'acció de gràcies, tot dient: "Jo t'ungeixo amb l'oli sant en el nom de Jesucrist". I així, cadascú, un cop eixugat, es vestirà, i després entraran a l'Església.

El bisbe, imposant-los la mà, dirà l'invocació: "Senyor Déu, que els heu fet dignes d'obtenir la remissió dels pecats, pel bany de la regeneració, feu-los dignes per tal d'ésser plens de l'Esperit Sant, i envieu damunt d'ells la vostra gràcia a fi que ells us serveixin, seguint la vostra voluntat; perquè a Vós la glòria, Pare i Fill amb l'Esperit Sant, en la santa Església, ara i pels segles dels segles. Amén."

Després, vessant oli d'acció de gràcies a la mà i imposant-los-en damunt del cap, dirà: "Jo t'ungeixo amb l'oli sant en Déu Pare omnipotent i en Jesucrist i en l'Esperit Sant."

Havent-los persignat el front els donarà el bes i dirà: "El Senyor (sigui) amb tu." I el qui ha estat persignat dirà: "I amb el teu esperit." Ho farà així amb cada un. I després preguin ja juntament amb tot el poble; les dones no pregaran amb els fidels abans d'haver obtingut tot això. I quan hauran pregat, donaran el bes de la pau.

Llavors l'oblació serà presentada pels diaques al bisbe i (ell) donarà gràcies sobre el pa, per (tal que sigui) el símbol del cos de Crist; sobre el calze de vi barrejat per (tal que sigui) la imatge de la sang vessada per tots els qui creuen en ell; sobre la llet i la mel barrejades, per (indicar) el compliment de la promesa feta als pares, quan parlà de la terra en què brollava llet i mel i en la qual el Crist ha donat la seva carn, de la qual, com a infants, es nodreixen els creients, ell que per la dolçor de la Paraula, fa dolça l'amargor del cor; sobre l'aigua presentada en ofrena per significar el bany, per tal que l'home interior, és a dir, l'ànima, obtingui els mateixos efectes que el cos.

De totes aquestes coses, el bisbe en donarà raó als qui reben (la comunió). Fraccionant el pa, mostrarà cada una de les parts tot dient: "El pa del cel en Crist Jesús." Qui el rep respondrà: "Amén."

Si no hi hagués prou preveres, els diaques tindran els calzes i ho faran amb ordre: primer el que té l'aigua; segon el que porta la llet; tercer el que té el vi.

Els qui reben (la comunió) tastaran de cada un (dels calzes), mentre el que els els dona dirà les tres vegades: "En Déu Pare omnipotent." El qui el rep dirà: "Amén." "I en el Senyor Jesucrist." (I dirà: "Amén"). "I en l'Esperit Sant i (en) la santa Església." I dirà: "Amén." Es farà així per cada un (dels qui reben la comunió). Quan això haurà acabat, cadascú s'afanyarà a fer bones obres, a agradar Déu i a comportar-se bé, sol·lícit per a l'Església, fent el que ha après i progressant en la pietat.

Us hem transmès breument aquestes coses sobre el sant Baptisme i la santa oblació, perquè ja heu estat instruits de la resurrecció de la carn i d'altres (coses) segons és escrit. Però si cal recordar quelcom més, el bisbe ho dirà en secret als qui han rebut el Baptisme (l'Eucaristia). Que els infidels no en tinguin coneixença fins haver rebut el Baptisme (l'Eucaristia). És la pedreta blanca de la qual Joan ha dit: "Un nom nou hi és escrit que ningú no sap, fora del qui rep la pedreta".

22. (La comunió)

El diumenge el bisbe distribuirà (la comunió) de pròpia mà a tot el poble, mentre que els diaques fan la fracció; els preveres partiran el pa. Quan el diaca porta (l'Eucaristia) al prevere, li presentarà

la patena i el prevere la prendrà ell mateix, i (després el prevere) distribuirà de pròpia mà al poble. Els altres dies es combregarà seguint les instruccions del bisbe.

23. El dejuni

Les vídues i les verges dejunaran sovint i pregaran per l'església. Els preveres dejunaran quan ells vulguin i semblantment els laics. El bisbe no pot jejunar fora dels dies en què ho fa tot el poble. Passa, tal volta, que algú vol fer una ofrena i ell (el bisbe) no pot refusar; però feta la fracció, tasta en tot cas (l'àpat).

24. Els dons als malalts

El diaca en (cas de) necessitat donarà el signe, als malalts amb tot zel quan no hi ha prevere. I quan haurà donat tot el que calgui –ja que haurà rebut el que distribueix– donarà gràcies i ho consumiran allí.

Que els qui rebin (els dons) serveixin amb zel. Si algú ha rebut (dons) per portar-los a una vídua, a un malalt o a algú qui s'ocupa dels assumptes de l'Església, els hi portarà el mateix dia. Si no els hi ha portats, els hi portarà l'endemà afegint del seu propi bé al que ja tenia; perquè el pa dels pobres ha restat a casa d'ell.

25. La introducció del lampadari al sopar

Quan el bisbe és present, en arribar el capvespre, el diaca porta el lampadari. Dret enmig de tots els fidels presents, ell donarà gràcies. Primer saludarà, tot dient: "El Senyor (sigui) amb vosaltres." I el poble dirà: "(I) amb el teu esperit." –"Donem gràcies al Senyor." I es respondrà: "És digne i just; la grandesa i l'elevació, així com la glòria li són adients." Ell no dirà pas: "Amunt els cors", perquè es diu a l'oblació. I pregarà d'aquesta manera, dient: "Us donem gràcies, Senyor, pel vostre Fill Jesucrist, Senyor nostre, pel qual Vós ens heu il·luminat, revelant-nos la llum incorruptible. Ja que hem passat la durada del dia i hem arribat al començament de la nit, saciant-nos de la llum del dia que heu creat per a satisfacció nostra, i ja que ara, per la vostra gràcia, no ens manca la llum de la tarda, us lloem i us glorifiquem, pel vostre Fill Jesucrist, Senyor nostre, pel qual a Vós la glòria, el poder, l'honor, amb el Sant Esperit, ara i sempre i pels segles dels segles. Amén." I tots diran: "Amén."

I s'alçaran després de sopar pregant. Els infants diran els salms i també les verges.

Seguidament, quan el diaca prendrà el calze mesclat de l'oblació, dirà un salm d'aquells en què hi ha escrit l'al·leluia. Després, si el prevere ho mana, altres dels mateixos salms. Una vegada el bisbe hagi ofert el calze, dirà un dels salms adients al calze –tots (aquests salms) amb al·leluia– mentrestant, tots diuen: ("Al·leluia"). Quan es recita els salms, tothom dirà "al·leluia", és a dir, lloem Déu "qui és"; glòria i lloança a qui ha creat el món només amb la paraula. Acabat el salm, (el bisbe) beneirà el calze i donarà un fragment (de pa) a tots els fidels.

26. L'àpat en comú

Quan es menja, els fidels presents rebran de la mà del bisbe un bocí de pa abans de partir el seu propi pa. Perquè és una "eulogia" i no una "Eucaristia", símbol del cos del Senyor.

És convenient que tots, abans de beure, prenguin una copa i donin gràcies damunt d'ella, i d'aquesta manera beguin i mengin en (tota) puresa. Als catecúmens se'ls donarà un pa d'exorcisme, i cada un oferirà un calze.

27. No convé que els catecúmens mengin amb els fidels

Que el catecumen no prengui part en l'àpat del Senyor. En tot àpat, el qui se serveix que faci memòria del qui l'ha invitat, perquè és per això que l'ha pregat d'entrar sota el seu sostre.

28. Cal menjar amb disciplina i suficientment

Quan menges i beves, feu-ho honestament i no pas fins a l'ebrietat, per tal que ningú no se'n rigui o que el qui us invita no s'entristeixi per causa de la vostra turbulència, sinó més bé anhelant ésser jutjat digne que els sants entrin a casa seva. "Vosaltres sou, diu, la sal de la terra" (Mt 5,13).

Si s'ofereix a tots en comú un "apophoretion", preneu-ne. Però si (és) perquè tots en mengin d'una manera suficient, menges-ne de manera que en resti encara i que aquell qui us ha invitat n'envii a qui vulgui, com a relíquia dels sants i s'alegri amb confiança.

Durant l'àpat els qui són invitats menjaran en silenci, sense discussions de paraules, sinó (dient) només el que el bisbe permeti i, si ell fa una pregunta, se li respondrà.

I quan el bisbe prengui la paraula, que cada un calli amb modèstia aprovant-lo, fins que ell posi una altra qüestió. I si, absent el bisbe, els fidels assisteixen a un àpat essent-hi present un prevere o un diaca, menjaran amb igual honestedat. I cadascú es mostrarà sol·lícit de rebre l'eulogia de la mà del prevere o diaca. Igualment, el catecumen rebrà un (pa) d'exorcisme. Si els laics es reuneixen (sols), actuaran segons disciplina, car un laic no pot fer l'eulogia.

29. Cal menjar en acció de gràcies

Cada u menjarà en el nom del Senyor, perquè el que agrada a Déu és que ens mostrem emulació; àdhuc davant de les nacions, estant tots units i (essent) sobris.

30. L'àpat de les vídues

Si algú invita vídues a un àpat, (que sigui) ja d'edat madura, (i) que les acomiadi abans del capvespre. Si no pot rebre-les a causa del càrrec que ha rebut, després d'haver-los donat aliment i vi les acomiadarà, i elles ho prendran a casa seva com vulguin.

31. Els fruits que cal oferir al bisbe

Tothom serà sol·lícit a oferir al bisbe, com a primícies, els fruits de les primeres collites. Aquest, tot oferint(-los), (els) beneirà i anomenarà a qui (els) ha ofert, tot dient:

“Us donem gràcies, Senyor Déu, i us oferim les primícies dels fruits que Vós ens heu donat perquè els prenguem, després d'haver-los dut a maduresa per la vostra paraula, després d'haver manat a la terra que produís fruits de tota mena per a la joia i el nodriment de tots els homes i de tots els animals. Per tot això, nosaltres us lloem, oh Déu, i per tots els béns que ens heu donat guarnint així tota la creació amb diversitat de fruits, pel vostre Fill Jesucrist, nostre Senyor, pel qual a Vós la glòria pels segles dels segles. Amén.”

32. Benedicció dels fruits

Es beneeixen els fruits, és a dir: raïm, figa, magrana, oliva, pera, poma, móra, préssec, cirera, ametlla, pruna; però no la síndria, ni el meló, ni el carbassó, ni els bolets, ni l'all, ni cap llegum. En canvi, tal vegada també s'ofereixen flors: la rosa i la flor de lis, però cap més. En tot el que es pren, es donarà gràcies al Déu sant, prenent-ho a glòria seva.

33. No s'ha de prendre res per Pasqua abans de l'hora en què es pot menjar

Ningú no prendrà res per Pasqua abans que no s'hagi fet l'oblació; qui això (no) ho faci no se li comptarà pas com a dejuni. Si una dona està encinta i (si algú) està malalt i no pot dejunar dos dies, dejunarà (només) el dissabte, per necessitat, acontentant-se de pa i aigua.

Si algú, trobant-se a la mar o en cas de necessitat, ha ignorat el dia (de Pasqua), quan l'haurà recordat, farà el dejuni després de la cinquantesena (pasqual). Perquè la Pasqua que celebrem no és pas (la figura) –la figura, en efecte, ha passat, i per això ha cessat el segon mes– i cal dejunar quan s'ha conegut la veritat.

34. Els diaques han d'ésser constants vora el bisbe

Cada diaca, amb els subdiaques, serà constant a prop del bisbe. Li mostrarà també els qui estan malalts per tal que, si plau al bisbe, els visiti. És, en efecte, de gran reconfort per a un malalt que el gran sacerdot es recordi d'ell.

35. Del moment en què cal pregar

Els fidels, quan es despertin i s'hagin aixecat, abans de posar-se a treballar, pregaran Déu, i així, després, es posaran cadascú al seu treball. Si hi ha una instrucció de la paraula, es donarà la preferència a anar-hi i a escoltar la paraula de Déu per al reconfort de la seva ànima. Se serà sol·lícit (per anar) a l'església allí on floreix l'Esperit.

36. Cal rebre l'eucaristia, quan es fa l'oblació, abans de prendre cap altra cosa

Tot fidel es mostrarà sol·lícit, abans de prendre cap altra cosa, de rebre l'Eucaristia. Si, en efecte, (la) rep amb fe, encara que se li doni un verí mortal, aquest no podrà res en contra d'ell.

37. Cal guardar amb cura l'eucaristia

Tots tindran cura que cap infidel no tasti l'Eucaristia, ni un ratolí, ni cap altre animal, i que no en caigui gens i que no es perdi. Perquè és el cos de Crist que ha d'ésser menjat pels creients i no ha d'ésser menyspreat.

38. Que no es vessi res del calze

Beneint-lo, tu has rebut el calze en el nom de Déu com el símbol de la sang del Crist. Tampoc no en vessis gens, per por que un esperit estranger no la llepi, com si tu la menyspreassis. Seràs responsable de la sang com el qui menysprea el preu amb el qual ha estat rescatat.

39. (Els diaques i els preveres)

Els diaques i els preveres es reuniran cada dia al lloc que el bisbe els haurà prescrit. Els diaques no descuidin de reunir-se en tot temps a no ésser que la malaltia els (ho) impedeixi. Quan tots estaran reunits, instruiran els qui es trobin a l'església, i així, després d'haver pregat, anirà cadascú al seu treball corresponent.

40. Els llocs de sepultura

No s'imposarà una càrrega pesada per enterrar en els cementiris, ja que és una cosa de tots els pobres. No obstant això, es pagarà el jornal de l'obrer a aquell qui ha cavat la fossa, i el preu dels maons. Respecte als qui es troben en aquest lloc i en tenen cura, el bisbe els alimentarà per mitjà del que es doni a l'Església, per tal que els qui vinguin en aquests llocs no es vegin apesaratats.

41. Sobre el moment en què cal pregar

Tots els fidels, homes i dones, quan es lleven del somni al matí, abans d'emprendre un treball, es rentaran les mans i pregaran Déu, i així es posaran a treballar. Si hi ha una instrucció de la paraula, cadascú mirarà d'anar-hi, reconeixent en ell mateix que és Déu a qui escolta en aquell qui instrueix.

Perquè el qui prega a l'Església podrà evitar la malícia del dia. El qui es piadós pensarà que és gran mal no anar allí on es fa la instrucció, sobretot si ell sap de llegir o si ve el doctor. Ningú d'entre vosaltres no arribarà tard a l'Església, lloc on s'ensenya. Llavors li serà donat a qui parla de dir allò que és útil per a cadascú, i tu escoltaràs coses que no coneixes i t'aprofitaràs del que l'Esperit Sant et donarà, per mitjà d'aquell qui fa la instrucció. D'aquesta manera s'afermarà damunt el que hauràs escoltat. Se't dirà també allí el que cal que facis a casa teva. També cadascú serà sol·lícit a anar a l'Església, lloc on l'Esperit floreix. Si es un dia en el qual no hi ha instrucció, quan cadascú sigui a casa seva, prendrà un llibre sant i farà la lectura suficient que vegi que li portarà profit.

Si ets a casa teva, prega a la tercera hora i lloa Déu. Si ets en aquest moment en un altre lloc, prega Déu en el teu cor. Perquè en aquesta hora es veié el Crist clavat a la fusta. És també per aquesta raó que a l'Antic (Testament), la Llei mana que s'ofereixi el pa de proposició a la tercera hora, com a símbol del cos i de la sang de Crist; i la immolació de l'anyell irracional es el símbol de l'Anyell perfecte. Crist és el pastor i és també el pa que davallà del cel.

Prega, igualment, a l'hora sisena. Perquè quan el Crist fou clavat a la fusta de la creu, el dia fou interromput i es va fer una gran foscor. També es farà en aquesta hora una pregària poderosa, imitant la veu d'aquell qui pregava i que enfosquí tota la creació a causa dels jueus incrèduls.

Es farà també una gran pregària i una gran lloança a la novena hora per imitar la manera com les ànimes dels justos lloen Déu que no menteix, que s'ha recordat dels seus sants i envia el seu Verb per il·luminar-los. Doncs, en aquesta hora el Crist, essent foradat el seu costat, vessà aigua i sang i, il·luminant la resta del dia, el guià fins al vespre. I és per això que quan ell començà a adormir-se, fent començar el dia següent, donà una imatge de la resurrecció.

Prega també abans que el teu cos reposi al llit. Però cap a mitjanit lleva't, renta't les mans i prega. Si la teva muller és present, pregueu tots dos junts; però si ella no és encara fidel, retira't en una altra habitació, prega i retorna al teu llit. No dubtis a pregar: qui està lligat en matrimoni no és pas impur.

Els qui s'han banyat no necessiten rentar-se de nou, perquè són purs. Quan et signes amb el teu buf humitós, prenent amb la mà la teva saliva, el teu cos és santificat fins als peus. Perquè el do de l'Esperit i l'aigua del bany (baptismal), quan se'ls ofereix (brollant) d'un cor creient com d'una font, santifiquen aquell qui té la fe. Cal, doncs, pregar en aquesta hora. Perquè els ancians que ens ho han transmès ens han ensenyat així, que en aquesta hora tota la creació reposa un moment per lloar el Senyor: les estrelles, els arbres, les aigües s'aturen un instant i tot l'exèrcit dels àngels que els serveixen, lloa Déu en aquesta hora amb les ànimes dels justos. Per això els qui creuen han d'ésser sol·lícits a pregar en aquesta hora.

Donant també testimoniatge d'allò que el Senyor diu: Heus aquí que un crit s'ha fet (escoltar) enmig de la nit que deia: "Heus aquí l'espòs que ve, lleveu-vos (per anar) al seuencontre".

I al cant del gall, aixecant-te, prega igualment. Perquè en aquesta hora, al cant del gall, els fills d'Israel han renegat del Crist que nosaltres, nosaltres coneixem per la fe, en l'esperança de la llum eternal a la resurrecció dels morts, esperant aquest dia.

Així, doncs, tots els fidels, fent això i guardant-ne el record, instruint-vos mútuament, donant exemple als catecúmens, no podreu ésser temptats ni us podreu perdre, recordant-vos sempre del Crist.

42. (Del signe de la creu)

Si ets temptat, signa't el front amb pietat, perquè és el signe de la Passió, conegut i provat contra el diable, si el fas amb fe, no per ésser vist dels homes, sinó presentant-lo com un escut. Perquè l'Adversari, quan veu la força que ve del cor, quan l'home interior, és a dir, el qui és animat pel Verb, mostra formada a l'exterior la imatge interior del Verb, fuig per l'Esperit (que és) en tu. És per simbolitzar això, per l'anyell pasqual que ha estat immolat, que Moisès aspergí el dintell amb sang i unguí els bastiments de les portes. Designava (així) la fe que ara nosaltres tenim en l'Anyell perfecte. Signant-nos el front i els ulls amb la mà, allunyem aquell qui cerca d'exterminar-nos.

43. (Conclusió)

Si, doncs, es reben aquestes coses amb agraiement i amb una fe recta, elles contribueixen a l'edificació de l'Església i a la vida eterna dels creients. Dono el consell que això sigui observat per tots els qui són prudents. Perquè si tots els qui escolten la tradició apostòlica, la segueixen i la guarden, cap heretge no podrà conduir-vos a error, ni cap home absolutament. És d'aquesta manera, en efecte, com les nombroses heretgies han progressat, perquè els caps no han volgut instruir-se amb la sentència dels apòstols, sinó que han fet el que volien segons el seu plaer, i no el que convé. Si hem deixat alguna cosa, estimats, Déu la revelarà als qui (en) són dignes, car ell governa l'Església per dur-la a port tranquil.